

Bibliothèque numérique

medic@

**Galien. Galeni omnia quae extant
opera / vol. de présentation de
l'édition**

Venise : Junte, 1565.

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/histmed/medica/cote?00042x00>

GALENI OMNIA QVAE EXTANT OPERA

In latinum sermonem conuersa.

IVNTARVM QVARTA EDITIO.

*Pro qua illustranda quid actum sit, tum
ex prefatione, tum ex librorum
Indice deprehendes.*

VENETIIS M D LXV.

THOMAS IVNTA
MEDICINÆ STUDIOSES.

Vām duram, & arduam prouinciam suscepimus, Medicina studiost, dum vobis honorum librorum copiam suppeditare contendimus, eos nō ignorare certo scio, quibus huius temporis status, & conditio expenditur. vetus tamen institutum nostrum tuemur, neq; nos quicquam deterrere potest, quin ad bonarum artium, & literarum studia iuuanda acriori semper studio laboremus. hoc autem quām religiosē hactenus prastiterimus, cū id iam latē pateat, non est locus, ut modo fusiū demonstremus: de Galeni tantum libris paucā libet prefari. Huius grauiissimi scriptoris opera, quā de prauata, sparsim ante a vagabantur, parens noster LVCAS ANTONIVS primus omnium & collectit, & redegit in ordinem; innumerisq; erroribus expurgata, & multis, quā nondū in Latium venerant, latinitate donatis aucta, summo doctorum virorū, & Europa totius plausu typis euulgauit. Patre autē vita functo, nos patris exemplo ad Galeni ornādos libros ita sumus animati, ut, secundo, & tertio eandem prouincia aggressi fuerimus; ac dum, quā vetustate erant desperita, vndiq; recuperare, accitis doctissimis viris latinitate donare, & veteres conuersiones ad Gracos codices expolire sumptu maximo cōtendimus: Galeni opera ad minime contemnēdā elegantiā peruenere; nostrāmq; industriam hac in re apud exterās etiā gentes fuisse probatam, complurium sanē hominum, eorumq; optimis artibus & doctrina prastantiū, testimonio sensimus. Ceterū nunquā suis est humanae diligentia terminus. Videre quotidie est omnibus artibus, quas ad summū excellentia apicē peruenisse credideris, vi tamen ingenij, aliquid splendoris, & ornamēti accedere. quod sanē & in hac nostra arte plurimū usū venit. Nam etiā secunda, & mox etiā tertia, è nostra officina Galeni operum diuulgatio ijs prodiere auspicijs, ut nihil maius expectari posse videretur: est tamen in his ipsis animaduersus locus illustrandi rursum multa, & ad maiorem melioremq; frugē promouendi. quāres ita nos excitauit, ut, quando labores nostros sapientibus viris adeo gratos esse intelligimus, acriori denuo solicitudine, maioribus repetitis impensis & laboribus, idem opus & magnum, & arduum tractandū suscepimus; quod nunc, DEO fauente, in publicū proponimus. Quid autem hac QVARTA NOSTRA EDITIO superioribus præstet, apertum cuiq; ex eorum collatione esse potest. Sanē in hoc potissimum enixē elabourauimus: ut propemodū vniuersa translationes emendarentur. Nam, quum in superioribus, non solum nostris, sed etiam aliorum editionibus multa adhuc, gracorum fortasse codicum vitio, obscura, vel etiam mutila relicta esse inteligeremus, hic omni studio operam dedimus, ut meliora omnia legerentur. Adhibitis enim, viris non literarū modō grācarū, ac latinarū, sed etiam rei Medicæ, ac Philosophia doctissimis, omnia ferè ad examen reuocari, & accuratiū castigari curauimus. Prastitere in hoc fidem suam, & diligentia VICTOR TRINCAVELIVS, IVL. MARTIANVS ROTA, IVNIVS PAVLVS CRASSVS, IVLIVS ALEXANDRINVS, VIDVS VIDIVS, AVGVSTINVS GADALDINVS, ALEXANDER IVSTINIANVS, & IACOBVS ANTONIVS MARISCOTTVS, qui & huic quoq; editioni, adhibita summa diligentia, præfuit. Ab his tum sua, id est ab ipsis trāslata, tum aliena ferè omniarecognita sunt, & ad incudem reuocata. multā vero operam, & magnum studium in hanc rem contulit Gadaldinus, quo veluti duce hac suscepta est, & obita prouincia. In hoc autem maximo labore diuina liberalitas ita nobis affulsi, ut vetustissimorū Gracorum codicū ex nobilioribus maximeq; probatis bibliothecis tam opportune nobis

nobis locuples copia facta sit, ut inde plurima, & perq; obscura loca illustrari potuerint. quæ res q; diligenter sit effecta, tum nous ab eodē Gadaldino adiuncta margini adnotatio-nes, tum multa in ipsō contextu paßim interposita declarant. In emendandis igitur trian-
stationibus in primis hæc præstimus. Sed nōnullos quoq; libros de integro ex gracis lati-
nos factos dedimus. sunt autē liber de CONS V T D I N E, et liber de C O M A T E, et
P R O N O S T I C A de decubitu ex mathematica scientia: q; illi duo olim de gracis obscu-
rius conuersi fuissent: hæc verò, q; ante a corruptissima & græce, & latine legerentur. His
omnibus, ut more nostro Galeni opera cū aliqua accessione hoc etiā tempore emitteremus,
nuper addita est S Y N O P S I S librorum de Pulsibus, cuius quandoq; Galenus meminit,
liber de D I A E T A Hippocratis in Morbis acutis, itemq; libellus de P L A N T I S, et oc-
cultis medicinis ex Arabico in Latinum translatus, qui & ipse Galeno ascribitur. Sed
quid plura? omnis nostra cogitatio in eo maxime versatur, ut vobis, medicina studiosi,
omni tempore gratificemur. experimur certe, ac tētamus omnia. Nostis q; sape Galenus
Hippocratis verba, & sentētias citet, plerunq; interpretetur, nōnunquam etiā corrigat:
nostis etiam quantopere medendi artem iuuet Hippocratica Galenicis coniungi. Ecce
(quod nusquā hactenus factum video) singulis Galeni locis suū Hippocratis locū indica-
tum, ac veluti digito cōmonstratum habetis. Quo fiet, ut in studendo, & Galeni sententia
assequenda, initiatis medicina, & nondum in Hippocratis lectione versatis minor dein-
ceps impēdeat labor. pro qua quidē re, maxime F R A N C I S C O A N G E L O C O C C I O
habende sunt gratia, qui huius utilis laboris auctor, cū in secunda, tertia, quarta, sexta
Classe, & libris Extra Ordinem, loca Hippocratis indicavit, tum præterea egregiam in li-
bris Aphorismorū operam nauauit. hic enim non loca solum à Galeno citata, sed & alia
plura collegit, quibus Hippocrates eandem sententiā repetit, sjs etiā locis paßim adnotatis,
quibus Galenus propositum Aphorismū, vel interpretatur, vel citat. Quod reliquum in
Galeni operibus fuit, ut studiosis satisficeret nostram hanc editionem quotidie efflagitanti-
bus, quum ipse Coccius in summa tēporis angustia tantis laboribus esset impar, comissum
est cura, et diligētia T H E O D O S I I T H A L A S S I N I, & I O H A N N I S C O S T A E,
qui munus suū, ille quidē in Isagogicis, prima, & quinta classe: hic vero in septima classe,
quāta fieri potuit diligentia, et fide præstiterūt. Hac quū ita se habeat, iam perspicuum est, hac
Quarta nostra editione Galeni opera superioribus omnibus castigatiora, & illustriora
pdire. Sanè ordinē Librorū, quē in editionibus nostris semper seruauimus, et si doctis qui-
busdā non satis arridere audimus: nō tamen duximus immutandū. Nam quicquid alij
sentiant, nos in tot libris, diuersis tēporibus, diuerso pposito, et fine conscriptis certū, et per-
petuū seruari ordinē non posse intelligimus: quādo aliqui, si eorū hypothesis spectes, tribus
nonnunq; in locis cōstitui posse nō iniuria videātur. Quid obsecro, incōmodi studiosis, quid
detrimeti affert, hic an illuc liber unus aut alter collocetur, dūmodo eius libri copia non de-
sit? res quidē certè hac multis doctissimis viris tam parui momēti est visa, ut nos ad ma-
iorē curā traducere nō debuerit. quinetiā audio inter doctos sedari hanc de ordine contro-
uersiā non posse: quū alij nostrū, id est à I O A N N E B A P T I S T A M O N T A N O constitutū or-
dinē magis pbent: alij alij, atq; alij cōmendent, et rursum aliquibus nullus hactenus as-
signatus ordo ullo pacto queat satisfacere. At vos interea, studiosi, accipite alacri latoq; ani-
mo Galeni opera, quæ tatis laboribus, et impēdijs nostris elegantiissima, et exornatiissima vo-
bis p̄stamus. De nobis autē illud vere, ac libere possumus polliceri, eosdē scilicet qui antea
fuimus, hoc est prōptos, paratosq; ad studia vestra iuūada, in posterū etiā futuros; si modo
hanc nostrā diligentia in Galeni operibus diuulg andis grata vobis fuisse intellexerimus.
Deus. O. M. conatus vestros bene fortunet. VENETIIS Menſe Iunio M. D LXV.

IOANNES BAPTISTA MONTANVS
PHYSICVS VERONENSIS
LVCAE ANTONIO IVNTAE S.

Dlacet mirum in modum splendidissime Luca Antoni consilium tuum, quod occépisti, omnia Galeni opera rursus excudendi, verum que illis ordinem statuendi, non antea ab aliquo multorum seculorum homine traditum, qui integræ arti docenda, vel ediscenda facillimus, seruandæ que memoriam commodissimus iudicetur. Præterquam enim quod id ab eruditissimo quoque summe desiderari, flagitari que video, obstruetur interim os depravatae medicorum turbæ, qui calumniandi Galenum non aliunde magis occasionem captant, quam quod in differendo vastus, immensus, confusus que videatur, nullam que artem ab eo recte doceri posse, in quo nullus ordo doctrinæ appareat. Instituto enim ordine, que deliberas, constabit illico ne aliud quidem Aescennam ipsum, reliquos que Arabas omnes conceperisse: poterunt que contumaces, contentiosi que illi homines tandem resipiscere, recognoscereque omnium theorematum ordinem, quotcumque in medica facultate considerantur, a Galeno, tanquam a fonte, emanare. Quod tu tamen a me postea requiris, eum tibi ordinem insitum, id ego hanc ita facile præstare possum: multa enim sunt, quæ me ab huiusmodi prouincia deterrent: nam tantus liberorum numerus, tam que varia materia est, ut singuli recenserent, atque in certas classes vix redigiqueant: presertim cum eorum non nulli sint penè (ut italoquar) *artus aratu*, qui, cum ad medicinam parum, aut nihil attineant, sed ad dialecticam potius, aut philosophiam, vel similem quampiam scientiam, certam in hac facultate sedem nullibi admittent: sunt, & alii, in quibus ex tota arte quidam in unum veluti compendium colligitur, ut nulli parti recte accommodari possint, qui totius imaginem referunt. Quod si me statim illi ordinis addixerim, quem ipse Galenus, vel in fine artis parva, vel in libello ad id priuatim dicato conscripsit, adhuc longe magis implicabor, cuius implicationis ratio a me inferius declarabitur. Nequædam tot difficultates parum momenti afferunt peruersi horum temporum mores: vbi enim maiores nostri aliquid quotidie excogitabant, in mediumque asserebant, quod artem augeret, ornaret, explicaret, nunc scriptores isti, qui passim, & vbi que saturiunt, nihil aliud edunt, quam meras cum viventium, tum mortuorum calumnias, tanto detrahendi ardore, ut facile deprehendantur, ob id tantum scribendi studio detineri, quo gloriam sibi ex alieno comparent opprobrio. Audis Luca Antoni, quæ me rationes haec tenus susciperint, anticipemque reddiderint. Videris tu tamen totam in me spem huius noui ordinis collocale, quererisque magnam hanc prouinciam tuam mea solum cunctatione remorari, te a plurimis eruditis viris iamdudum frustratum esse, qui se id munus præstitionis polliciti, ad hunc usq; diem distulerunt: cogis ergo me in hoc certamen descendere, et obrectatorum iudicio subiici. Parum profecto gratianus erga virum de me optime meritum fuerim, nimisque in re magna audenda meticulosus, si qua causa detineri possum, quin amico tam anxie petenti satisfaciā, & publicæ utilitati propterea desim, quia difficile sit adesse: conabor igitur reddere, si non quæ, vel tu exposcis, vel ego desiderauerim, saltem quæcumque potero, ut simul & ingratia, & timidi nomen effugiam. Quod si contigerit, ut a dictis meis sumpta occasione eruditus aliquis, vel contradicendi studio, vel veritatis amore accusatus, alium ipse meliorem ordinem tradat, erit is mihi saltem laboris mei fructus non iniucundus, vbi cognouero me autore studia inquirendi excitata, verumque tandem ordinem disputando cōpertum esse. Quoniam igitur in re non omnibus exposita, & quæ in se multas habet difficultates, iudiciorum diversitatem non defuturam intelligo, ac propterea plurimos cōtra me exorituros, qui seriem aliter disponendam opinentur, placuit prius, ut librorum ordinem in censum certaque classes redigerem, ex ipsiusmet Galeni medullis, placitisque priuatis viâ, rationemque explicare, qua is ordinem a me institutus niteretur. Hinc igitur sumpto initio dicimus, Artem, vel nouam constitui, vel constitutam doceri: constituitur resolutione, quæ fit a notione finis: constituta docetur, vel compendo, quæ per resolutionem inuenta sunt, vel proposita definitione per multiplicem eius sectionem progreendi. Docet quidem, & qui constituit: cur enim non doceat, qui, quomodo ars inueniatur, ostendit: altior tamen est ille doctrinæ modus, quicquid a felici aliquo ingenio, & ab ineunti ætate in disciplinis exercitato legitimate intelligatur: propterea omnes antiqui philosophi, ac medici, Aristotelesque præcipue, qui præ ceteris in docendo, ordinem maxime affectasse videtur, ab eo docendi genere abstinuerere. Galenus autem, cum ad suam usq; etatem medicinæ artem incertam, maleque libi constantem conspicaretur, facturum se opere pretium iudicauit, si a notione finis singula quæque usq; ad elementa resoluendo, artis inuentionem certissime demonstraret: atque ita totam quidem artem in libro de constitutione medicinæ breuissime inuentam tradidit: eius vero partes, tum quæ ad seruandam sanitatem, tum quæ ad morbos tollendos attinent, in libris *de Ævi senectute*, & in *The rapeutica* methodo explicuit. Neque tamen a me intelligi velim Platonem, Aristotelem, & reliquos antiquos in aliquo problemate declarando resolutorium ordinem minime receperisse: tantum affir-

mo.

mo neminem eorum totam quāpiam disciplinam docendam proposuisse, vt à notione finis per resolutionem procederent, immo contra à principijs exordiendo, ad ultimā, quę primo conceperant, doctrinæ terminum statuunt: qui quidem ordo quantū dignitate à resolutorio derelinquitur, tanto docendi copia, & facilitate reliquis præstat: quemadmodum diffinitius ijs, quæ discuntur, tenací memoria firmandis omnium commodissimus est. Cum vero Galenus totam atem alibi diffini-
tuo ordine, alibi resolutorio tradiderit, sit que in vitroque loco speculatio potius Isagogica, quām exactæ disciplinæ, videbatur tanto medico dignum, ut alicubi hanc ipsam artem integrā, membratim' que distinctam, ac demonstratam nobis relinqueret: quod cum nullib⁹ seorsum fecerit (omnes enim libros suos, sicut ipse testatur, vel amicorum, vel sui ipsius memoriae exercitationis q̄; grā-
tia conscripsit, nihil ultra in singulis quærens, nisi vt cause satisfaceret, qua ad scribendum compellebatur) decreuit, quod priuatim in aliquo non tradiderat, id ex omnibus simul confidere: ac propriea de ordine librorum suorum compendium edidit, & in fine paruae artis ostendit, qua serie eosdem libros legi oporteret: vbi manifestissime apparet compositiū ordinem cogitasse, tanq; ad exquisitam disciplinam tradendam omnium commodissimum. Atq; hac ego occasione Au-
cennam commotum crediderim, virum inter Arabas omnes acerrimi ingenij, vt omnia Galeni in-
medica arte monumenta sparsim in varijs libris disseminata, in unum veluti corpus redigeret, eo-
dem' que compositiū ordine opus illud suum canonum appellatum, quinq; magnis libris distin-
ctum compilaret: cui si ultimam manum imposuisset (neq; enim imposuit morte præuentus) sceli-
ciori q; lingua pro rei dignitate elocutus esset, haberemus fortasse, quem non Galeni tantum inter-
pretem, sed exornatorem quoq; vocaremus. Verum, dum ille multa hinc inde dispersa in certas, proprias' q; sedes colligit, & seriatim disponit, ordini tantum intētus, diligentiori rerum considera-
tione tanti per omīla, donec iam disposita recenseret, non potuit quādam etiam finiū parum idō-
nea non congerere, & ordinem in non nullis confundere: cui propterea non debemus, sicuti pa-
sim fieri video, tanta iracundia succēdere: quin potius, vbi peccauerit, benigne emendandus est, in
reliquis summa laude celebrandus: nam ei proculdubio in hac facultate plus vita debet, quām alij
nemini, qui post Galenum profecerit. Vtrum vero & ipse Aucenna compositiū ordinem, il-
lum inquam, qui à resolutorio profiscitur, exquisite seruauerit, an inceperit quidem, in non pau-
cis vero declinauerit, non est hic discutiendi locus. Illius potius ratio reddenda est, quod à multis
animaduertendū augor, cur ego eundem omnino ordinem non seruauerim, quem Galenus ip-
se tradiderit: absurdum enim videtur aliter alicuius libros disponere, quām ipse disponendos statue-
rit: nouerint igitur, quibus id curę est, me istud quoque quam maxime quāliuisse, totis que viribus
enixiū esse, vt minime à Galeni ordine discederem, illudq; fidelissime effectum, vbi cunq; aptefie-
ri potuit: verum multis in locis ambiguitas non leuis suborietur, cum Galenus sibi ipsi diffidere
videretur, aliter alibi nō nullos libros disponenti, vt facile patet ijs, qui libellum de ordine librorum
suorum perlegerint, & quod in calce paruae artis adiicitur, præterea talis non nunquam occurrit or-
do, qui videatur Galenico ordini, & consilio cōtradicere: vt quandoq; suspicari coactus fuerim, vel
illos codices perquām mēdosos haberi, vel Galeno tanquām catalogum describenti magis cordi-
fuisse librorum suorum numerum recensere, & veluti in actus referre, q̄; vía, ratione q; tam sibi re-
cte intellecta seriem contexere, qua libros suos legi oporteret: est etiam vītio, negligētia' que tem-
porum liber ille adeo mutilatus, vt nec, si maxime velis, Galeni ordinem assequi possis. His ego ra-
tionibus perusalus ceteris consilijs illud præstare iudicauī, si me ad Galeni ipsius methodum tanq;
certiorem, stabiliorem' que verterem, quam præcipue in libro de constitutione artis ostendit, in cuius
fundamentis nīxus tutissime aedificarem: & ad eam regulam singula quāque metīr, ita rem à
principio auspicatus. Qui medicinā artem vía, & ratione sint inuenturi, id primo profectio intel-
ligent, vt consilio suo corpus humanum quam maxime sanum conseruent: vbi vero sanitas euentu
aliquo, vel adhuc in recessu sit, vel tam exacte receferit, eodem consilio prouideat, vt, & quod futu-
rum incommodi est, omni id conatu arceat: factum vero, amoliatur, & corrigat: constat autem nī
hīl horum consilii fieri posse, nisi noscamus, & quibus rebus sanitas, dum integra est, conseruant
debeat: & dum abit, abiuerit ue, reuocetur, aut reparetur: at fieri omnino nequit, vt res, que id fa-
cere possint, vel inueniamus, vel inuentas congrue metiamur, nisi corporis humani naturam ex-
actissime cognouerimus: tunc autem exactissime cognoscemus, cum, ex quibus, & quo' nam pa-
cto conflictur, quot, quales' ue habeat partes, facultates, functiones' que distincte, didicerimus. Por-
to, cum sciamus corpus humanum à qualitatibus primis alterari, generari, & corrupti, idem quo-
que scimus ex primis elementis omnium generabilium substātiarum communibus confectum ef-
fe. Ergo artem medicinæ componendo ab his primis, sicut & prima sunt, auspicari oportet. Pri-
mo igitur propositus nobis liber est De elementis: qua vbi per qualitatum alterationem commi-
sta fuerint, statim inde pro certis alterationum gradibus certa emergunt temperaturæ: congrue
igitur subsequentur libri De temperaturis. Quoniam vero peractis hominum temperamentis pro-
ximi sunt humores (illa enim confessim, vel sanguinis, vel alterius bilis, vel pituitæ dominium,
vel equalitas omnium subsequitur) proinde commode libros substitutimus, qui de humoribus po-
tissime pertractant: nullos autem tales ex ijs, quę Galeni extant, deprehendimus præter commenta-
rios in Hippocratem De natura humana, & libellum qui inscribitur De melancholia, q̄uis enim in
libro De natura humana videatur propositum de elemētis agere, nihil tamē ibi magis, q̄ humores,
confi-

considerantur, quos Hippocratis corporis humani proxima elementa esse voluit. Cum vero in hoc libro tres parui libelli etiam ante Galenī atatem complicari, conscribi q̄d consueverint, primus De natura humana: secundus sine titulo quidem, sed qui ad therapeutiken attineat: tertius De victu sanorum: si n̄ que i libelli subiecto longe dissimiles, quos neque autor, vt Galenus ipse testatur, neque posteriorum iudicium, sed avaritia coniunxit, alioqui longo interuallo separandos: Ego malui rei naturam, quām peruersam consuetudinem, imitari, ne à me propositus ordo confundetur. Primum igitur liberum De natura humana in hac sede statuendum iudicauimus: reliquos duos suo quēque loco inferius disponemus. Committis elementis, peractis temperaturis, & humorum equalitate, vel excessu, statim emergunt temperamentorum gradus, structure modus, bona, vel mala habitudo: substituantur igitur libelli, De optimā corporis structura, De bona habitudine: & ita dīcērīmus, ex quibus primo, & quo nam p̄acto corpus humanū conflatum sit, quod primo nobis fuerat propositum. Qm̄ vero idem corpus partes habet, quot, quales, ue sint ille, perquiri oportet. At quādam earum similares sunt, vt ossa, nerui, venae: quādam instrumentales, vt pes, manus, caput, instrumentales autē, cum ex similaribus constent cognosci nequeūt, n̄ si similares praeconoscantur: ergo similarium partium consideratio (nam & minus composita sunt) seriatim substituetur. Primus itaque liber erit De ossibus ad introducendos, secundus De neruorum sectione, tertius De venarum, arteriarum q̄d dissectione: cui materiae propinquitate subiecta est quæstio contra Erasistratum, An sanguis in arterijs contineatur: deinde à similaribus ad dissimilariā quoque accedendo proxime sequetur liber De aggressibus anatomīcīs: cui suggestur De vterī sectione liberius, & alijs De instrumento odoratus. Omnia itaq; membrorum substantia, & situ consideratis supereat, vt v̄sus quoque declaretur: deinde singulorum actiones, quæ ad illum v̄sum diriguntur: quibus facultates necessario copulantur. Ergo tria haec ita disponentur, vt primo De v̄su partium, secundo De facultatibus animae, tertio De functionibus pertractetur: atque ita libri seriatim procedent. De v̄su partium libri xvij, De v̄su respirationis: cui continuatatem materiae subiectetur, De causis respirationis, De v̄su pulsū, De substantia facultatum anima, De Dogmatibus Hippocratis, & Platonis, De facultatibus naturalibus, De motibus muscularum, De motu thoracis, & pulmonis: quibus ultimum addetur, Quod animi mores corporis structuram sequantur. Quamvis autem speculatio De semine, & De foetuum formatione, tāquām de simplicibus, præcedere debuisset, n̄ si lo minus videtur hic ordo docendi commodior, si cognita prius membrorum natura, quæ ad generandum, excernendum que semen sunt necessaria, & quæ foetum suscipere, formare que possint, deinde ad feminis, foetum que tractatum progrederemur: substituentur igitur libri De semine, De foetuum formatione, An omnes animalis partes siant simul, An animal sit in utero. Cæterum corporis humani natura exquisite cognita, reliquum nobis est, qui medicinæ artem constituimus, viam, rationem que indagare, qua idem in sanitate seruemus: at hoc ipsum integre expletur in sex libris, qui, De tuenda sanitate inscribuntur. Quia tamen ibi corpora alterari docentur ob varias aeris qualitates, cibum & potum, somnum & vigilias, inanitionem & repletionem, motum & quietem, & ob animi affectus: atq; de motu quidem & quiete, somno & vigilia, inanitione & repletione in eodem libro satiè explicetur: de aere autem, cibo & potu, & animi affectibus exēpli potius gratia, quām ex proposito agatur: ideo ne ad conseruandæ sanitatis artem, materiae, qua id efficitur, rudes accedamus, in hoc quoque genere ita aciem instruximus, vt præcederet liber Hippo. De locis, aere, & aqua, quem Galenus De habitationibus, aquis, temporibus, & regionibus inscribi maluit: sperauit que haec tenus me tibi super eo diutius Galenī commentaria traditum, sed ab amico id pollicente frustratus sum: deinde reliqui De alimentis, De cibis boni, & mali succi, Commentaria in librum Polybi de victu sanorum, De ptisana, De attenuatōe victu, De exercitio paruē pile, De vitiis animi, & eorum remedij, De consuetudine liber ambiguum. Quibus tanquam sacris initiati tandem ad diuinam illam tuendæ sanitatis Methodum accedemus: cui subiectemus quæstionem, Ars tuendæ sanitatis ad medicum ne attineat, an ad gymnasticum: quibus omnibus recte perspectis compotes erimus non tuendæ tantum sanitatis, sed etiam præseruande, si quādo forte labi incipiat. Postremum erat, vt formulam inueniremus, qua sanitatem iam deperditam reuocare possemus. Est autem deperdita sanitas cum corporis functiones vitio aliquo intrinseco impediuntur: is affectus ægritudo appellatur: functionis laesio, symptoma vel accidens. Vt trunque quām fieri potest exactissime, est pernoscendum, si modo rectam medicationem intendimus: pernoscemus, si cauſas eorum omnes didicerimus. Cum vero cognitio nostra à sensibus oriatur, non possumus nisi signis quibusdam apparentibus ad illas cauſas penetrare: signa autem cum indicare rem possint, vel præteritam, vel præsentem, vel futuram: quæ præsentem, & futuram indicant, medici maxime inquirunt, illa que diagnostica, hēc prognostica grēce appellant. At quam plurimis antiquorum ægritudo dines penè innumerabiles vīsa sunt, & propterea memoratu difficultatē, Galenus rei substantiam subtilissime diuidendo, numerum non omnium tantum ægritudinum, sed symptomatum quoque sub certam methodum, & rationis regulam duxit, vel mediocre ingenium discurrendo facile intelligeret, neque plura esse posse, neque pauciora: hic igitur Sex illos diuinos libros, rāq; antesignanos, seriatim ponēdos censui, quorum primi de differentijs, & causis morborum agunt, postremi symptomatum simili modo differentias, & causas ostendunt: quās n̄ in curationibus per signa ad ægritudinum notitiam perducamus, & hoc itinere signa morbis precedant, ordo tamen docim̄.

næ postulat, vt prius morborum numerum, substantiamq; noscamus: deinde ad signa differentias eorum, motionesque declarantia progrediamur. Subnecentur deinde libri De differentijs febriū, De inēquali temperatura, De tābe, De comate, De tremore, conuallione, saltu, & rigore, De difficultate anhelitus, De plenitudine, De tumorib; præter naturam, De temporibus, quæ in morbo sunt, De totius morbi temporibus, De typo, Aduersus eos, qui de typo scriperunt, vel de periodis, De causis procatarcicis, De causis coniunctis, si haberi potest, hacenus enim desideratur. His ego Commentaria in primum, tertium, & sextum librum epidemiarum subnecenda iudicau; maxima enim eius commentationis pars dimissa curatione circa cæritudinum, symptomatumq; historias, & causas occupatur. Sequitur ex ordine paulo ante propolito consideratio de signis, quorum inueniendorū methodus pulcherrima traditur in sex libris De locis affectis: iure igit; proxime subnecentur: deinde seriatim quæcunque ad signa, tam diagnostica, quam prognostica attinere videntur: vtraque enim in singulis voluminibus ita permista sunt, vt haud facile separari queant: sequentur igit; primo liber De pulsibus ad introducendos: deinde liber, De pulsuum differentijs; De dignotione, De causis, De prænotione: singulae que harum speculationum quatuor priuatis libris explicantur, vnde sedecim omnes efficiuntur: deinde liber De vrinis, qui licet Galenī non sit, haud importune tamen sub hoc ordine statutur: postea libri De crisi: quibus materiae congruitate, alijs De diebus criticis supponentur: tum Commentaria in libros Hippocratis De prædictione, & Alia in libros eiusdem De prænitione: ultimo libelli duo, alter De prævisione, que fit in somnis, alter De prænitione inscriptus. Supereft postrema, quæ in arte medica pars maxima habetur, facultas, inquam, curandarum ægritudinum. Vt in hæc tribus potissimum instrumentis, Diæta, Pharmacia, Chirurgia. Modi omnes, quibus recte ijs tribus vtamur instrumentis, in Therapeuticis libris doctissime, diffusissime que explicantur. Trium igit; instrumentorum notitia nobis prius comparanda est, antequam ad vtendi modum accedamus. Ac De diæta quidem (dico quo ad eius materiam) copiosissime disputatum est in his omnibus libris, qui ad tuendam sanitatem attinent: vñus vero eiusdem morbis accommodatus in Therapeuticis explicabitur. Spectantetiam ad Therapeuticos libros Commentaria in Hippocratis de diæta in morbis acutis, cum ibi vtendi methodus, & curationes tradantur. Circa pharmaciam occurunt primo libri xj aurei De simplici medicina: quorum quinque priores non nulli hinc separandos putarunt, & libris de Temperaturis proxime subnecendos: ego tamen nolui corpus ita ab ipso autore compositum membratum dispergere, cum præfertim, quæ ibi considerantur, huic loco non temere accommodari possint. His rite supponetur libellus De facultate purgantium medicinarum. Postea reliqua volumina, in quibus composita ex simplicibus medicamenta explicantur, seriatim substituentur, De theriaca ad Pisonem, De theriaca ad Pamphilianum, De antidotis: quibus satus est duos magnos libros subnecere, alterum De compositione medicinarum secundum loca, alterum De compositione medicinarum secundum genera: licet enim in vñroque multa tradantur, quæ ad Therapeuticam spectare videantur, potissima tamen eorum pars in recensendis, astimandis que compositis medicamentis occupatur. Circa chirurgiam nihil extat aliud præter libellum De hirudinibus, reuulsione, & cucurbitulis, & tres De venæ sectione libri, primus contra Erafistratum, secundus contra Erafistrateos Romæ degentes, tertius qui inscribitur Methodus De venæ sectione, qui posset etiam inter therapeuticos numerari: nam, quæ in chirurgia ad curandi artem, & therapeuticam methodum attinent, inferius locabuntur. His omnibus recte cognitis vñnum iam ad integrum totius artis peritiam supererat: vbi enim corporis humani naturam exacte nouerimus, quibusque rebus seruatur, aut laeditur, cur' que, & quot modis in contraria sanitati dispositionem labatur, quibusque notis singulae quecunque documenta, non presentia tantum, sed futura quoque deprehenduntur, que denique, qualia que sint instrumenta, quibus sanitatem, vel seruare, vel reparare possimus, profecto id vñnum reliquum erit, vt viam, rationemque inueniamus, qua paratis instrumentis, vbi opus fuerit, prudenter, & commodissime vtamur: eam autem Galenus in quatuordecim libris Methodi therapeuticæ, non tantum copiosissime explicuit, sed etiam primum excogitauit: vt prorsus sit admirandum eundem hominem simul, & artem inuenisse, & absolutissimam reliuisse. Methodum hanc magnam parua sequetur ad Glauconem inscripta, in qua per compendia traduntur, quæcunque in maiori sunt demonstrata: postea libellus inscriptus Quos, & quando purgare oporteat, deinde Commentaria in libros Hippocr. de ratione vicitus in morbis acutis, quibus subneciemus duos De remedij facile parandis tractatus: quorum alter sine inscriptione, & principio, cum ad Galenī doctrinam, phrasimque loquendi proxime accedat, pro legitimo recipi potest: alter, qui ad Solonem inscribitur, me iudice spurius est: cum in eo tamen quam plurima lectione digna obseruentur, non reiciendum putauit: his subiungitur Consilium pro puero epileptico, & alijs libellus De incantatione, & amuletis. Sunt alijs duo libri apud Græcos, qui Galeno adscribuntur, alter De oculis, alter De remum affectibus: in quorum vñroque non ea tātum, quæ ad curationem attinent, sed etiā quæcunque considerari in sua cuiusque materia solent, diffusè explicantur: horum ego neutrum Galeni esse puto: & quāuis librum De curatione oculorum à scriptum quartodecimo therapeuticæ methodi Galenus affirmet, non is tamē ordo doctring, aut ea dicendi phrasis in hoc ipso, qui extat, agnoscitur, vt propterea sit ne Galeni, aliqua mihi suspicio suboriatur: vñroque in reliquis proxime positis subnecēdos iudicauit, cum inde nihilo peior doctrina futura sit. His subiungi potest tertius liber

liber De natura humana, cuius supra mentionem fecimus. Supersunt tres alij tractatus therapeutici ad chirurgicam partem attinentes, quorum Vnus *ex i[n]t[er]p[re]tatio[n]e* inscriptus pro introducendis est, vt Galenus affirmat. Secundus de fracturis. Tertius de articulis: omnes cum copiosissimi vitissimi q[ui] Galeni co[m]mentationibus. Atq[ue] hic iam librorum omnium Galeni, qui hoc quo in medica arte extant, preter Isagogicos finis statuendus est, nisi Aphorismi superercent: qui cum non nullis placere videam, vt potius inter Isagogicos connumerentur, q[ui] illi rudia tironum ingenia suis breuissime collectis sententias preparare, & tanq[ue] dedolare possint: ego contra opinor Tironum animos, tam cōcisis, tam alte petitis, tamq[ue] intellectu difficultibus monumentis, vel frustrari, vel desperare, vel confundi. Frustrantur, qui profatorum causas ignorantes, dictata, tanq[ue] pice, ediscunt: desperant, qui in causis indagandis, ob i[n]trocinium deficient: confunduntur, qui pertinaciter scrutantur, quod ob ruditate assequi nequeunt: vix enim aliquem inueniri posse arbitror, tam diuini ingenij, tam que alte indolis adolescentem, qui adhuc in primo medicae artis limine constitutus assequatur ea, quae in intimis penetralibus longa demonstratione conclusa sunt. Licet que Galenus in commento causas earum sententiarum plerunq[ue] assignet, id tamen concise admodum facit, semper que ad alios libros lectorum mittit, vbi priuatim res, de qua ambigitur, demonstratur: vt necesse sit eos libros praelegisse, qui Hippocratis, Galeni que mentem recte assequi voluerit. At, qui prius premisso ordine libros Galeni perlegerit, omnia deinceps in Aphorismis tradita facile intelliget, & intellecta facilissime ediscet, summa que voluptate, quae alibi immenso labore didicerit, vno intuitu memoria recolet, & tanq[ue] abeuntia reuocabit. Ergo aphorismi postrema acie, tanquam triarij milites locabuntur. Quibus ultimo loco addetur disputatio contra Lycum. Quod nihil delinquitur ab Hippocrate in Aphorismo, cuius initium, Qui crescunt. Sunt vero, & alij quidam libri partim ex Arabia, partim ex Gracia delati non Spurij tantum, sed etiam magna ex parte superuacui: quoniam in eis vel nihil tractatur, quod ad artem medicam spectet: vel, si tractatur, totum illud a legitimis libris decerpsum est, vt ibi frustra repetatur, quod alibi copiose explicatum minimus: ne tamen & illos (varij enim gustus hominum sunt) omisso aliqui conquerantur, voluimus eos omnes separatim in vnum corpus colligere, vt scirent, qui id curae haberent, & facile inuenire, quod quererent, & inuentum simul cognoscere non esse inter Galeni monumenta connumerandum. Eo igitur ordine, qui inde haberi potest, ita statueruntur, De historia philosophorum, Mathematica, De partibus artis medicinae, De dynamidijs (credo *et r[ati]o[n]e d[omi]ni* inscribi oportere) De spermate liber vnius, De natura, & ordine cuiusque corporis, Anatomia parua, De compagine membrorum, De voce, & anhelitu, De iuuamentis membrorum, De motibus liquidis, De dissolutione continua, De bonitate aqua, De vini, De simplicibus medicinis ad Paternianum, De viribus centaurae, De catharticis, De mulierum morbis, Liber secretorum, De experimentis, Curatio melancholia Aetij ex Rufo, De curatione Istericie, De curatione lapidis. Neque hic ego necessarium puto rationem reddendam esse, cur statim in principio totius operis Isagogicos libros extra ordinem Methodi collocauerim, haud enim ab re fit, vt in magna arte praecedant quædam, veluti præludia, & vt Greci cloquuntur, progymnasmata, in quibus primo Tirones exerceantur, ne, si ad altiora documenta omnino rudes accesserint, ingenij calor elidatur, ac, tanquam nimio alimento, suffocentur. Eos tamen Isagogicos tantum libros reliquias omnibus præposituimus, qui ad totam artem introducunt: sicut, qui soli parti attinent, primos in ea parte statuimus: veluti in anatomicis libellis, de ossibus, de nervis, arteriarum que sectione prima sede locauimus: in materia de pulsibus introductorium prætulimus, cuius commentationes in tertio de causis pulsuum explicantur. Cum enim introductorij libri (vt Galenus affirmat) adolescentibus propterea scribantur, vt dimissa altiori speculatione tantisper empirice exerceantur, donec exercitatis dubitationes subhoriantur, atque inde ad causas indagandas excientur, præstabat, opinor, medicis futuris Isagogica, que ad totam artem spectant, proponenda, qualis maxime Ars parua est: vbi vero iam ad partes artis difficiliores accessissent, in ijs quoque partibus Isagogica præferre, in quibus simili modo exerceri possint: docetq[ue] id maxime Galenus in Anatomicis, vbi prius adolescentes in ossium sectione exercendos admonet, deinde ad secretiora eius partis penetralia proficiisci. Illud quoque aduertendum, me inter Isagogica quædam connumeralle, quæ nihil quidem ad artem spectant, sunt tamen scitu non inutilia: cum alioqui commodiorem locum non haberem, vbi illa inculcarem, quæ nullo pacto præteriri debebant. Sunt præterea, quæ Galeni quidem non esse scimus, sicut liber est, qui Introductio ad medicinam inscribitur: ea tamen rei commoditate persuasi, minime reijcenda iudicauimus. Ante igitur libros omnes seriatim locatos. Introductorij hoc modo extra aciem disponuntur, Oratio sua[er]ia ab bonas artes, que non ad Galenum nostrum Niconis architecti, sed ad aliū Menodoti filium refertur: Quod idem sit optimus medicus, & philosophus, De sophismatibus in dictione contingentibus, Quod qualitates sint incorporeæ, De libris proprijs, De ordine librorum suorum, De lectis, De optima secta, De optima doctrina, Subfiguratio empirica, De constitutione artis medendi, Medicina diffinitiones, Introductorius medicorum, Quomodo morbum simulantes sint deprehendendi, Ars parua. Atque ita, quæcunque nostra ætate Galeni, vellegitima, vel attributa reperiuntur, hoc ordine legenda, arbitramur.

Sequitur altera Montani Epistola ad Lectorem, que fuerat in secunda editione impressa.

IOANNES BAPTISTA MONTANVS

PHYSICVS VERONENSIS

LECTORI S.

VM Varijs sint in discendo modi, ad quos magis aut minus pro varijs ingenij, humanum genus inclinat, quod etiā sicut reliqua penè omnia arcana naturæ, in suis metaphysicorum libris optime deprehendit. Ari stoteles, duos tamen preceptios in cōf. Ysu versari obseruauimus. Alter, qui ex preceptis, plurimarum que sententiuarum collectione progressus lungo Ysu, et exercitatione imaginem quandam scientie parit. Alter sublimius se attolles, nihil nō ex proprijs principijs certa via, ac ratione, vel intelligit, vel admittit, vñq; ad vitæ commoda necessarius. Primus humilis quidē, sed non alter addiscit, quibus Musæ parum ariserint: Secundus cœ lefis ille in splēdissimis lucis penetralibus abditus, & reconditus, quinvis ingenii reservatur: vnde illustres, sacriq; efficiantur heroes, nulli subinde mortalitati obnoxij. Quos ambos in medica arte Galen, tāta prudentia excogitauerunt, sātaq; erga humanū genus charitate tradiderūt Iunū & fratres, vt dubiū reliquerint, Galeno ne magis auctori artis, an ipsis debere profiteamur. Nam p̄terquam quod Galenus tot libros tā late, ac diffusè scripsit, vt vix integra etas sufficiat ad legendū, nul lo ēt ordine eosdem congesit: sine quo non scientia tantū, & artes, sed nec natura quidem constare pot̄, vt in libris de celo, et mūdo vere prodiit Aristoteles. Quæ omnia ita esse, velut dico, recte annaduerentes plurimi illustres tām Græci, q; Arabes, nihil ex doctrina Galeni immutantes (q̄ certe immutari nō pot̄) compendij librorum facientes, reiectis, q̄ superflua videbantur, atq; ordinē docendi adhuc ex alienis proprijs cōficerunt: inter quos insigniores sunt apud græcos quidē Oribius, apud Arabas vero Anicēna. At nuperrime Thoma simul cū fratre apud latinos nostros nouā iter ingressus, seruata propria Galeni eloquēria, proprio stilo, ac diuini sermonis idea, ne uero quidē immutaret, nisi quod mēdosum videbatur, certo tantū ordine singulos libros dispositus, ordine, inquā, qui ab ipsa artis natura origine dicit. Si quis n. medicam artē nondum existente, vel inuenire, vel tradere velit, alium ordinē ne imaginari quidē posset, qui vñq; persiceret: nam, qui illā librorum serie recte resoluerit, artē inueniet: qui cōposuerit, docebit, & tradet: ordine igitur cōpositio luntē libros Galeni dī sposuerūt, quoniam ars non inuenienda erat, sed docēda. Quantū vero ad cōpendium attinet (aliquis n. obīceret ordinē quidem adiectum, nō tamen breuitatem) dicimus eū, qui certa via, ac ratione ad finē scientie, vel artis accedit, sibi satis cōpendium facere: scit n. ratione, ac Methodo directus in tota aliqua serie librorum, quantūvis prolixa, ac morosa, diu modo certi, & naturali cōflet ordine, vnde sibi sit incipiendū, que in progressu omittenda, aut perlegenda: id ēt distinguit, que in illis libris ad doctrinā attineant, que ad ornatum, que ad falsas aliquas opiniones refellendūs: atq; ita nihil esse pot̄ in optimo docēdī ordine prolixum: nā, qui eum ordinē recte intelligit, cum methodū habeat, cōpendium neceſſario habet: quid n. tandem aliud methodus est, q̄ breuiſima ad descendē via? Atq; ita, quo ad ordinē, et cōpendium in Galeno à luntē nostris, vbi docēt, studiū ſumū ingenii natūli fuerint, exquisitissime ſatisfactum arbitror. Sed, quoniam rara ſunt hmoi ingenia, ideo alio quoq; itinere progreendi erat, vt Galeni doctrina breuiſima, cōpendiosaq; redderetur, nō quidē ex ordine, aut methodo, sed ex preceptis, ſniarūq; collectione, ne rudioris, obtusiorisq; ingenij hoīes ab hac arte profrus phibererūt, immo vñcunq; et ipsi inter doctos haberi poſſent. Ergo luntē optimi ſtudio efficerūt, vt nihil in Galeno ſit, quantumvis minimi ſenſus, quin illico ex copio ſumīo indeſſimile inueniatur: vt, qui preceptorū, ſentētarūq; colligēdarū ſtudio detinētur, ſine aliquo ſere labore, aut in diuſtria notis ſuis exacti ſume ſatisfactūt. Nō n. index ille lucidissimus ab hōte, vñcūq; cōtigerat, mercede cōducto, ut ferē fieri cōſueuit cōfēctus eſt, ſed ab illuſtri, et eruditissimo medico Antonio Musa Brasaurolo Ferrareſi, qui ſibi ipſi primum, et ad uſū propriū, tā inſigne nauauit labore: poſtea, ut audio, amicorū precibus exorat noluit medicorū républīcā tāta carere utilitate. Igitur luntarū beneficio habebunt ſtudioſi ad Galeni doctrinam oēs uiles aditus patēfactos. Sed, cū mñli Galeni libri nā ſtate deſidererūt, neq; in hoc ēt luntarū induſtria deſecit: data eſt n. diligētissime opera, adiecto nō modico ſumptu, amicorūq; pſidijs, vt, ſi qui vñq; forte lateret, excuteretur: ac, quid hic quoq; profecerint, ipsaſes indicabit: adde q̄um codicū cāſtigatiōi cōtulerint, q̄tuq; fuerint affectuti medico inſigni, et eruditissimo Aueſtino Gadaldino p̄ciuātē, atq; ubiq; lynceis oculis aſſtete, ut facile affiſſare poſsim Galeni lectionē nunq; hāc tenus tā cā dīdā, itaq; oībus numeris expolitū in publicū p̄diuſe. Quantū vero ad ordinē meū in libris Galeni legēdī attinet, quē pridē priori luntarū imprefſione prepoſuerā, quāuis, ſi nūc à me cōſcribendū eſet, maiores eruditē, (vt puto) cōſcriberetur, forte etiā non nulla in meliorem formā redigērentur, quodēt in hac noua editione ſaſtū eſet, ſi per oīuſ ſic ſet, quod nunq; ne tantillū quidem mñhi cōceditur, modo in publicis lectionibus, modo in cōſultationibus, inuendendūq; agris, mo in cura familiaris plus, quam credi poſſit, diſtricto, nō tamen me illius vñcunq; prepoſiti ordinis profrus paenit, pricipie cū nemine hāc tenus viderim, qui ediderit meliore, et ſi non nulli, qui ēt inter eruditissimos habetur, omni ſtudio rētauerint, atq; nō minus me culpare conati fuerint, nō quidem in toto ordine, nā id ne ſomniare quidem poſſent, ſed quod in librorū catalogo nō nullos omiſſerim: quodq; hic, aut ille potius eſet preponendus, aut poſtponendus Galenū ēt auctōritatē cōtra me obiectant: vt in libris de medicamentorū cōpōne, quos therapeūticis prepoſui, ſi ex ipſa Galeni mente poſtponēdos. Sed in reprehensione, q̄ in catalogo quoſdā libros omiſſerim, inepit ſunt cōſtricti: dum n. clafes, certosq; cōſtituebam ordines, ad materiū potius eram intentus, quam ad numerum: nā ſi, exēpti oraſia, ad clafem ſignorū dicebā dirigendos eſe libros de locis affectus, de crisi, prognostica, & hmoi, libellumq; aliquem ſub hoc ordine omitteba, a ſcopo tamen non aberrab̄: cum consiliū eſet docere, qui libri in quā clafem eſent redigendis, & non enūmerare. Quod vero prepoſuerim, aut contra poſtponendim, quos alij, vel poſtponendos, vel preponendos cōſeſtant, hāc vñrietatem pariunt varijs concipiendi ordinis intellegētus: quibus ego diſtincte responderem, ſi diſtincte calumnia preponerentur: nam, quantum ad libros de cōpōnitione medicamentorum attinet, dicimus in illis plurima doceri, quæ ad artem compendi in vñuerſum ſpectant, non referendo compositionem ad aliquam determinatam erudititudinem: & contra, plurima etiam tradi ad certos morbos relata: atque ita, cum hi libri preponuntur, intentionem haberi ad ea, quæ in vñuerſum docentur: cum poſtponuntur, intendi ad ea, quæ certas reficiunt eruditines: ſine igitur multo diſpendio therapeūticis preponi, aut poſtponi paſſe. Sed, cum videam epifolam, quam breuiſſimam ob temporis anguſtiam cogitaueram, in nimian exēcere longitudinem, hic finem ſcribendi faciam.

INDEX

LIBRORVM OMNIUM GALENI QVI IN HIS VOLVMINIBVS CONTINENTVR.

ISAGOGICI LIBRI

GALENI Oratio Suasoria ad Artes, à Ludouico Belisario medico Mutinensi latinitate donata.	folio. 2	1. Plat. fol. 1
Siquis Optimus Medicus est, eundem esse Philosophum liber, eodem interprete.	6	1. C. f. 5
De Sophismatis in Verbo contingentibus liber, ab Horatio Limano translatus.	7	1. C. 32
An Qualitates Incorporeæ sint, eodem interprete, nunc accurate recognitus.	8	4. C. 38
De Propriis Libris, ab Ioanne Fichardo Francofordiano alias latinitate donatus, & nuperrime ab Augustino Gadaldino plurimis in locis ad veterum græcorum exemplarum fidem emendatus.	10	4. C. 368
De Ordine Librorum suorum, ab Ioanne Fichardo latinus olim factus, nunc autem aliquot in locis ab Augustino Gadaldino expurgatus.	14	1. C. f. 10
De Sectis ad eos, qui introducuntur, à Ludouico Belisario in latinum sermonem conuersus, & cum græcis codicibus accurate, nunc collatus.	15	1. C. f. 6
De Optima Secta liber, Iunio Paulo Crasso Patauino interprete, ex quarta eiusdem recognitione.	19	
De Optimo Docendi genere, Malorum Poterum interprete, aliquot in locis emendatus.	30	
De Subfiguratione Empirica, incerto interprete.	31	
Fragmentum quoddam exiguum, quod Galeno ascribitur, cuius titulus est, Sermo aduersus Empiricos medicos, Augustino Gadaldino interprete.	35	
De Constitutione Artis Medicæ liber, à Victore Trincauello conuersus, & ab eodem recognitus.	35	1. C. f. 34
Definitiones medicæ, qui liber à Bartholomæo Syluanio fuit traductus, atque ex codicu[m] veterum collatione plurimis in locis auctus, denuo vero vetustis codicibus græcis collatis, accurate emendatus.	43	
Introductio seu Medicus. Hic liber ab Ioanne Andernaco latinus olim factus est, postea ex græci exemplaris collatione est non nullis in locis expurgatus.	50	
Quo modo morbum simulantes sint deprehendendi, Ioanne Fichardo Francofordiano interprete.	61	3. C. 388
Ars Medicinalis, Nicolao Leoniceno interprete, denuo ad græcorum veterum exemplarum fidem ab Augustino Gadaldino aliquot in locis emendata.	61	3. C. 471

PRIMÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI De Elementis secundum Hippocratem libri duo, à Victore Trincauello translati, & ab eodem recognitus.	folio. 2	1. C. f. 46
De Téperaméti libri tres, Thoma Linacro Anglo interprete, multis in locis emendati.	10	1. C. f. 59
In Primum Hippocratis librum de Natura humana commentarius, à Victore Trincauello translati, & ab eodem recognitus.	25	1. C. f. 10
De Atra Sile liber, Bartholomæo Syluanio Salonenſi interprete, recognitus.	34	3. C. 357
De Optima corporis constitutione libellus, Ferdinando Balamio Siculo interprete, denuo ad fidem codicu[m] græcorum emendatus.	37	1. C. f. 24
		De Bona

De Bona habitudine libellus, Ferdinando Balamio interprete, emendatus.	39	¶ 21.
De Ossibus liber, Ferdinando Balamio interprete, quām pluribus in locis ab Augustino Gadaldino expurgatus.	39	
De Muscularum dissectione liber, ab Augustino Gadaldino versus, & ab eodem exquisitiōe recognitus. Græce desideratur.	44	
De Nervorum dissectione liber, ab eodem Augustino Gadaldino translatus, & nunc recognitus. mutilus græce legitur.	53	¶ 209
De Venarum, Arteriarum q̄ dissectione liber, ab Antonio Fortolo Ioseriensi latinitate donatus, & post Andreæ Vesalij Bruxellensis castigationes, plerisque in locis ab Augustino Gadaldino ad exemplarium græcorum fidem emendatus.	53	¶ 297
An Sanguis in arteriis natura contineatur liber, à Iulio Martiano Rota conuersus, & ab eodem recognitus.	60	¶ 221
De Anatomicis administrationibus libri nouē, ab Ioanne Andernaco olim latinitate donati, & post diligentissimas Andreæ Vesalij Bruxellensis, & aliorum quoque castigationes, ad græcorum exemplarium fidem aliquot in locis denuo expurgati.	63	¶ 119
De Vocalium instrumentorum dissectione fragmentū, ab Augustino Gadaldino translatum. Græce desideratur in impressis codicibus.	106	
De Vuln̄ dissectione liber, ab Ioanne Bernardo Feliciano translatus.	108	¶ 220
De Instrō odoratus liber, Ludouico Belisario medico Mutinēsi īterprete, recognit⁹.	110	¶ 206
De V̄su partium libri XVII, Nicolao Regino Calabro interprete, nunc ab Augustino Gadaldino plerisque in locis, mendis expurgati.	113	¶ 369
De Vtilitate respirationis liber, Iulio Geronimo medico interprete, nunc recognitus.	223	¶ 159
De Causis respirationis libellus, ex duobus fortasse, quos Galenus cōposuit, excerptus. eodem Iulio Geronimo interprete.	226	¶ 165
De V̄su Pulsuum, Thoma Linacro interprete.	227	¶ 154
De Substantia Facultatum naturaliū fragmentū, Bartholomæo Syluanio interprete.	230	
Brevis Denotatio dogmatum Hippocratis ex sermone XCIX Ioannis Stobæi, et aliorum Tigurino medico interprete.	231	
De Hippocratis, & Platonis decretis libri nouē, Ioanne Bernardo Feliciano interprete, nunc demum ab Alexandro Iustiniano Chio medico ad vetustorum exemplarium græcorum fidem accuratissime castigati.	231	¶ 253
Fragmentum ex quatuor commentariis, quos Galenus inscriperat, De iis quæ medice dicta sunt in Platonis Timæo, ab Augustino Gadaldino translatum. Græce in impressis codicibus desideratur.	286	
De Naturalibus facultatibus libri tres, Thoma Linacro interprete, aliquibus in locis expurgati.	290	¶ 277
De Motu Muscularum libri duo, Nicolao Leoniceno interprete, nunc recogniti.	308	¶ 553
De Motu Thoracis, & Pulmonis, fragmentū fortasse eorum trium libroru, quos Gal. de hac re cōposuit: quod ex antiqua tantū translatione legitur: nā græce nō habetur.	316	
Quod animi mores corporis téperaturā sequantur, liber à Iunio Paulo Crasso Patauino interpretatus, & ab eodem antiquoru exemplariū ope diligentissime recognitus.	317	¶ 391
De Fœtuum formatione liber, Ioanne Bernardo Feliciano interprete, ex antiquissimi exemplaris collatione emendatus.	322	¶ 213
An Oimnes particulae animalis, quod in vtero est, fiant simul, Nicolao Regino interprete. Græcum exemplar non habetur.	326	
An Aīal sit id, qđ in vtero ē, Horatio Limano īterprete, nūc plerisq; ī locis expurgat⁹.	326	
De Semine libri duo, ab Ioanne Bernardo Feliciano interpretati, & nunc ex veterum exemplarium collatione recogniti.	328	¶ 226
De Septimestri partu, eodem Ioanne Bernardo interprete.	340	

Secundæ

SECUNDÆ CLASSIS LIBRI.

HIPPOCRATIS De Aere, Aquis, & Locis liber, Iulio Centanno interprete, nunc primum ad antiquissimi exemplaris fidem pluribus in locis ab Augustino Gadaldino emendatus. In quo alia etiam libri dispositio, partim ex eodem vetusto codice græco, partim ex coniectura, indicatur.	folio. 2
GALENI De Alimentorum Facultatibus libri tres, Martino Gregorio interprete, ad exemplarium græcorum fidem ab Augustino Gadaldino, non paucis in locis ad exemplarium Græcorum veritatem, expurgati.	7 4. C. 303
De Succorum Bonitate, & Vito liber, à Iulio Alexandrino medico Tridentino olim translatus, et diligenter nunc recognitus.	33
In librum de Salubri Diæta commentarius, Hermano Crusero Campensi interprete, nuper recognitus.	39
De Attenuante Diæta liber, Martino Gregorio interprete.	43
De Præliana liber, ab Hieronymo Donzellino in latinum versus.	46 2. C. 489
De Paruæ Pilæ Exercitio liber, Valerio Centanno Vicentino interprete recognitus.	48 4. C. 301
De Cognoscendis, curâdis q; animi morbis, quas perturbationes latini appellant liber, Bernardino Donato Veronensi interprete.	50 1. C. 352
De Cuiusq; animi peccatorum notitia, atque medela libellus, à Iunio Paulo Crasso Patauino & translatus, & ab eo diligenter etiam recognitus.	56
De Consuetudine liber, ab Augustino Gadaldino ad verbum ferè latine expressus.	60
De Sanitate Tuenda libri sex, Thoma Linacro Anglo interprete, ad antiquorum exemplarium Græcorum fidem aliquot in locis ab Augustino Gadaldino emendati.	62 4. C. 220
Ars Tuéde Sanitatis, num ad medicinalé arté spectet, an ad exercitatoriā, ad Thrasybulū liber, à Iunio Paulo Crasso Patauino & cōuersus: & diligētissime nūc recognitus.	101 4. C. 281

TERTIAE CLASSIS LIBRI.

GALENI De Differentiis, & Causis Morborum, Symptomatum q; libri sex: quorum duo priores à Nicolao Leoniceno, quatuor posteriores à Thoma Linacro olim sunt versi, & nunc denuo ab Augustino Gadaldino, ad græcorum exemplarium fidē aliquot in locis emendati.	3. C. 192. 3. C. 205. 3. C. 212. 3. C. 218. folio. 2
De Differētiis Febrī libri duo, Nicolao Leoniceno interprete, accuratius emendati.	30 3. C. 220
De Inequali Intemperie liber, Thoma Linacro interprete.	43
De Marafmo, seu Marcore liber, Augustino Gadaldino interprete.	45 3. C. 373
De Comate ex Hippocratis sententia libellus ab Augustino Gadaldino translatus, & multis in locis emendatus.	48
De Palpitatione, Tremore, Rigore, & Conuulsione liber, Ioáne Guinterio Andernaco interprete, denuo aliquot in locis castigatus.	51 3. C. 364
De Difficultate Respirationis libri tres, Iulio Centanno interprete, ab Augustino Gadaldino aliquot in locis expurgati.	56 3. C. 186
De Plenitudine liber Victore Trincauelli interprete.	76 3. C. 342
De Tumoribus præter Naturam liber, ab Horatio Limano cōuersus.	82 3. C. 313
De Morborum Temporibus liber, Ioanne Andernaco interprete, denuo aliquibus in locis emendatus.	85 3. C. 379
De Totius Morbi Temporibus liber, eodem interprete, aliquot in locis correctus.	86 3. C. 385
De Typis liber, ab Augustino Gadaldino antiquorum exemplarium græcorum, & veteris translationis ope, translatus.	90 3. C. 470
Ad eos, qui de Typis scripserūt, vel de Circuitib; liber, Victore Trincauelli interprete.	91 3. C. 469
De Causis Procataarticis liber, Nicolao Rhegio Calabro interprete, græce desideratur.	95
In	

In Primū Hippocratis de Morbis Vulgaribus librū Cómētarij tres , Hermáno Cruſerio
Campenli interprete, pluribus in locis ab Augustino Gadaldino nuper emendati. 100
In Tertium Hippocratis librum de Morbis Vulgaribus Commentarij tres, eodem Cru-
ſerio interprete, non paucis in locis ab Augustino Gadaldino expurgati. 127
In Sextum Hippocratis librum de Morbis Vulgaribus , Commentarij sex, Iun. Paulo
Crasso Patauino interprete, ex quarta interpretis recognitione. 152

QVARTÆ CLASSIS LIBRI.

G A L E N I de Locis affectis Libri sex, Gulielmo Copo Basiliensi interprete.	folio. 2	3. C 248
De Pulsibus ad Tirones Liber, Hermanno Cruſerio Campenli interprete.	43	3. C f. 1
De Differentiis pulsuum Libri quatuor, eodem interprete.	46	3. C 7
De Dignotione pulsuum Libri quatuor, eodem interprete.	70	3. C 52
De Causis pulsuum Libri quatuor, eodem interprete.	86	3. C 84
De Præcognitione ex pulsibus, eodem interprete.	104	3. C 117
S Y N O P S I S Librorum suorum Sexdecim, de Pulsibus, cuius ipse meminit in fine Artis medicinalis, & in libro de Propriis libris Capite quinto: nuperrime ab Augu- stino Gadaldino translata græce impressa non habetur.	cxxij.	
De Vrinis liber, Iosepho Struthio Polono interprete.	122	
De Crisibus libri tres, Nicolao Leoniceno Vicentino interprete.	125	3. C 389
De Diebus decretoriis libri tres, Ioanne Andernaco interprete.	145	3. C 423
In primū Prorrheticorū librum cōmentarij tres, Ioanne Valeo Meldensi interprete. 160		
In Prognostica Hippocratis commentarij tres, Laurentio Laurentiano Florentino in- terprete.	189	
De Præfigiis ex insomniis sumendis Libellus, Augustino Gadaldino interprete.	213	3. C 463
De Præcognitione liber Iul. Martiano Rota interprete.	213	3. C 451

*Totam hanc Classem quā plurimis in locis denuo expurgauit Augustinus Gadal-
dinus, adhibitis etiam multis emendatissimis codicibus græcis manuscriptis.*

QVINTÆ CLASSIS LIBRI.

G A L E N I De Simplicium medicamentorum Facultatibus libri vndecim, Theodo- rico Gerardo Gaudano interprete, denuo ab Augustino Gadaldino ad veterum græ- corum exemplarium fidem non paucis in locis repurgati.	folio. 2	2. C 5
De Subſtitutis medicinis liber, Iul. Martiano Rota interprete.	84	
De Purgantium Medicamentorum Facultate, eodem interprete.	86	2. C 484
Quos purgare conueniat, quibus Medicamentis, & quo Tempore, eodem interprete. 88		2. C 487
De Theriaca ad Pisonem liber, eodem interprete.	89	2. C 456
De Vſu Theriacæ ad Pamphilianum liber, eodem interprete.	98	2. C 469
De Antidotis libri duo, eodem interprete.	99	2. C 423

Omnes hos sex libros, idem Iul. Martianus Rota accuratius denuo ante obitum recognouit.

De Compositione Medicamentorum secundum Locos libri decem, I. [redacted] medico interprete, rursus post Nicolai Machelli medici Mutinensis recognitionem, aliquot in locis emendati.	121	2. C 152
De Compositione Medicamentorum per Genera libri septem, Ioanne Andernaco in- terprete, denuo ab Augustino Gadaldino non nullis in locis ad græcorum veterum exemplarium fidem emendati.	209	2. C 312
De Ponderibus, & Mēsuris Galeno ascriptus liber, Augustino Gadaldino interprete. 235		

Sextæ

SEXTÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI De Hirudinibus, Reuulsione, Cucurbitula, cutis Concisione, siue Scari-
ficatione, Ferdinando Balamio Siculo interprete. 4. C. 27
ORIBASII De Cucurbitulis, Scarificatione, Hirudinibus, Deriuatione, & Reuul-
sione sermo ex septimo, & octauo Medicinalium collectionum ad Iulianum Impe-
ratorem libro, Augustino Gadaldino Mutinensi interprete. 3
De Venæ sectione aduersus Erasistratū liber, Iosepho Tectādro Cracouēsi interprete. 5
De Venæ sectione aduersus Erasistratōs, qui Romā degabant, eodem Iosepho Tectanā
dro interprete. 9
De Curandi ratione per sanguinis missionem liber, Theodorico Gaudano interprete. 19 4. C. 17

*Hos libros omnes multis in locis emendauit Augustinus Gadaldinus ad vetustissi-
morum exemplarum græcorum veritatem.*

SEPTIMÆ CLASSIS LIBRI.

GALENI De Medendi Methodo libri xiiij, Thoma Linacro interprete, denuo ab
Augustino Gadaldino nō nullis in locis ad græcorū exemplariū fidē nuper emēdati. fol. 2
De Arte Curatiua ad Glauconem libri duo, Nicolao Leoniceno interprete: ab Augusti-
no Gadaldino ad fidem antiquorum græcorum codicū aliquot in locis castigati.

*Post hunc librum collocari debuerat libellus, cui titulus est, Quos, & Quando, & Quibus medicamentis
purgare conueniat, qui est in Quinta Clāse, pagina lxxxviiij, qui liber est cap. xxij.*

In librum Hippocratis de Viētus ratione in morbis acutis commentarij quatuor, Ioan-
ne Vasseo Meldensi interprete, ab Augustino Gadaldino plerisq; in locis ad græcam
veritatem emendati. 108

DE DIÆTA Hippocratis in morbis acutis, nunc primum ab Augustino Gadaldi-
no translatus. Hic liber in tribus, quos habuimus codicibus græcis manuscriptis,
(neq; enim adhuc impressus græce est) admodum corruptus legitur: ita ut quandoq;
vel nullo modo, vel vix sensus elici possit. Eius autem mentio fit (si tamen is ille est)
à Galeno in libro de proprijs libris quarto, & sexto capite. 11ij

De Remedijs paratu facilibus liber, ab Huberto Barlando Philiatrio olim translatus, &
multis in locis postea emendatus. 153

De Remedijs paratu facilibus ad Solonem, Spurius, à Iun. Paulo Crasso conuersus, & nu-
perrime ab eodem recognitus. 161

Liber tertius de Remedijs paratu facilibus, Spurius, Iun. Crasso īterprete, recognitus. 169

Documentum de Puer Epileptico, Nicolao Leonico Thomeo interprete. 175

In Librum secundum de Natura humana, Victore Trincaellio interprete. 181

De Incātatione, Adiuratione, & Suspēsione liber, Gal. falso ascript⁹ græce nō habetur. 181

De Oculis, Spurius, Demetrio Græco interprete, à variis mendis expurgatus. græcum
exemplar desideratur. 182

De Renum affectuum dignotione, atque medela, Christophoro Heyl interprete, Spu-
rius recognitus. 191

In librum Hippocratis, de Officina medici, seu de iis, quæ in medicatrina fiunt, cōmen-
tarij tres, Vido Vidio Florentino interprete. 197

In librum Hippocratis de Fracturis commentarij tres, eodem īterprete. 223

In librum Hippocratis de Articulis commentarij quatuor, eodem īterprete. 251

De Fasciis, eodem īterprete. 293

Oribasius de Laqueis ex Heracle, eodem īterprete. 306

Oribasius ex Heliodoro de Machinamentis, eodem īterprete. 309

Hos sex libros, quos Vido olim conuerterat, nunc idem etiam diligenter recognouit.

Extra

EXTRA ORDINEM CLASSIVM LIBRI.

GALENI Commentarij septem in Aphorismos Hippocratis, Nicolao Leoniteno Vicentino interprete, post castigationē, ex pluriū antiquorū codicū collatione à Iul. Martiano Rota, & Augusti no Gadaldino factā: nuperime etiā aliquot in locis ab eodē Augustino Gadaldino expurgati. **fo. 2**
Aduersus Lycum, quod nihil in eo aphorismo Hippocrates peccat, cuius initium est. **Qui** crescent plurimum habent caloris innati, liber, Iulio Alexandrino medico Tridentino interprete, ex postrema interpretis recognitione ad veterum exemplarū grecorum fidem. **61**
Contra ea, quae à Iuliano in Hippocratis aphorismos dicta sunt liber, Iulio Alexandrino interprete, ex postrema interpretis recognitione. **66**
Linguarum, hoc est obsoletarum vocum Hippocratis, explanatio, Mario Nizolio Brixelleni interprete, multis in locis ab Augustino Gadaldino nunc emendata. **71**

SP V R I I L I B R I.

De Historia philosophica liber, à Iulio Martiano Rota latinitate donatus.	folio. 2
Prognostica de infirmorum decubitu ex mathematica sciētia, à IACOBO MARISCOTO Medico Florentino translatus, & quamplurimis locis ad antiquorum grecorum codicū fidē emendatus.	12
De Partibus artis medice liber ex veteri Nicolai Regini Calabri translatione restitutus.	15
De Dynamidiis liber sine principio.	18
Alter liber de Dynamidiis, magna ex parte ex Aetio desumptus.	19
De Spermate liber.	36
De Natura, & ordine cuiuslibet corporis.	41
De Anatomia parua.	42
De Anatomia viuorum.	43
De Anatomia oculorum, Nicolao Regino Calabro interprete.	57
De Compagine membrorum, sive de natura humana.	58
De Virtutibus nostrum corpus dispensantibus, ex Galeni libris.	60
De Voce, & anhelitu.	60
De Vtilitate respirationis.	62
Compendium pulsuum.	65
De Motibus manifestis, & obscuris liber, quem Ioannitus de Greca lingua in Arabicam transluit, Marcus autem Toletanus de arabica in latinam.	66
De Dissolutione continua.	71
De Aquis ex Galeno, & aliis præstissimis medicis, capita sex Oribasii, Augustino Gadaldino interprete. Hic libellus in prioribus editionibus De bonitate aquæ inscriptus, mutatus legebatur.	75
De Vinis ex Galeno, caput sextum libri quinti Collectionū medicinalium Oribasii ad Iulianum Imperatorem, Augustino Gadaldino interprete.	76
Præfagium experientia confirmatum, Georgio Valla interprete.	77
De Vrina significatione ex Hippocrate, eodem Georgio interprete.	78
De Simplicibus medicamentis ad Paternianum.	79
De Virtute Centaureæ, Nicolao Regino Calabro interprete.	92
De Catharticis.	94
De Gynæcœis, id est passionibus mulierum, Nicolao Regino Calabro interprete.	95
Liber Secretorum ad Monteum.	96
De Medicinis expertis liber, cui titulus est, Medicinalis experimentatio.	103
De Melancholia ex Galeno, Rufo, & Posidonio caput nonum libri sexti Aetij, Iul. Martiano Rota interprete.	109
De Cura Icteri liber.	110
De Cura Lapidis liber.	111
Quæstia in Hippocratem.	113
De HVMORIBVS, Augustino Gadaldino interprete.	
De PLANTIS translatus Marsiliæ per Dominum Grumerum Iudicem de Placentia, & per magistrum Abraham medicum de Arabicō in latinum, & est De medicinis occultis, quas noluit propalare, nec confignare in libris suis aliis, quae sunt experimentaræ, & probatae.	

Siquid supereſſe videbitur in antiquis translationibus, quod in hisce nouis non reperiatur: id titulorum diversitate contingere scias, non quia prætermisum aliquid sit. Nihil est enim in vetustis illis codicibus, quod in hisce nouis non continetur: nam aut idem sunt, verum alio nomine insigniti, aut compendia, aut partes, aut fragmenta. Exempla aliquorū sufficientur. Opus, quod illic Myamir appellatur, idem est, ac id, quod hic De compositione medicamentorum secundum loca inscribitur. Libri item de iuuamentis membrorū, compendium sunt librorum De usu partium. Libellus de præfigiture, finis est libri De constitutione medicinae. Et qui De commoditatibus theriacæ inscriptionem habet, fragmentum est libri De theriacæ ad Pisonem.